

มติชน

Matchon

Circulation: 830,000

Ad Rate: (FC) 1,550 (BW) 1,100

Section: First Section/กระแสรศรศน์

วันที่: พุธ 29 กรกฎาคม 2552

ปีที่: 32

ฉบับที่: 11463

หน้า: 6(กลาง)

Col.Inch: 90

ADValue: (B/W) 99,000

(FC) 139,500

PRValue(x3): (B/W) 297,000

(FC) 418,500

คอลัมน์: ดุลยภาพดุลยพินิจ: มายาคติว่าด้วยการเกษตรและประเทศไทย

ดุลยภาพดุลยพินิจ

มิ่งสรรพ์ ขาวสอาด

สถาบันศึกษานโยบายสาธารณะ
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ชื่อหรือไม่ว่า คนไทยจำนวนมากยังให้คำนิยามประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม ข้อมูลนี้ได้จากการสอนนักศึกษาปริญญาตรีปีสุดท้ายและปริญญาโทปีแล้วปีเล่า

เมื่อถามต่อไปว่า ทำไมถึงคิดเช่นนั้น เอาอะไรมาเป็นตัวชี้วัด

นักศึกษามักจะตอบว่า แรงงานไทยอยู่ในภาคเกษตรมากที่สุด หรือเราส่งออกสินค้าเกษตรมากที่สุด หรือภาคเกษตรเป็นภาคที่สร้างรายได้ให้แก่ประเทศไทยมากที่สุด

แต่ความจริงก็คือ แรงงานไทยอยู่ในภาคเกษตรไม่ถึงครึ่ง จำนวนแรงงานหนุ่มสาวในภาคเกษตรได้เริ่มลดลงตั้งแต่ปี 2532 เดียวนี้ภาคเกษตรต้องอาศัยแรงงานต่างด้าว ส่วนรายได้ (ที่วัดด้วยมูลค่าเพิ่ม) ภาคเกษตรคิดเป็นร้อยละ 10 ของจีดีพีเท่านั้น

ส่วนการส่งออกของภาคอุตสาหกรรมก็มีมูลค่าสูงกว่าภาคเกษตรมาตั้งแต่ปี 2528 หรือกว่า 30 ปีมาแล้ว

สรุปได้ว่า ประเทศไทยและภาคชนบทไทยไม่ได้พึ่งพาภาคเกษตรเป็นเสาหลักต่อไป

ที่น้ำหนักใจไปมากกว่านั้นก็คือ นักการเมืองหลายๆคนนอกจากจะคิดว่าเราเป็นประเทศเกษตรแล้วยังหลงคิดไปอีกว่าเราเป็นมหาอำนาจด้านเกษตร และยังคงคิดว่าเราควรร่วมมือกับเวียดนามและเขมรกำหนดราคาข้าวในทำนอง OREC เคียงคู่ไปกับ OPEC อีกด้วย

ที่จริงแล้วเราไม่สามารถกำหนดราคาข้าวได้เหมือนที่ OPEC สามารถกำหนดราคาน้ำมัน เพราะข้าวที่ซื้อขายกันในตลาดโลกคิดเป็นสัดส่วนอันน้อยนิดคือ ประมาณ 7% ของการผลิตโลก ตลาดข้าวจึงเป็นตลาดที่บางมาก และได้รับอิทธิพลจากการเปลี่ยนแปลงผลผลิตของผู้ผลิตและผู้บริโภครายใหญ่ เช่น จีน อินเดีย และอินโดนีเซียได้ง่าย เมื่อเทียบกับน้ำมันที่กลุ่ม OPEC ควบคุมการผลิตโลกได้ถึง 45% และควบคุมการค้าได้ถึง 60% เมื่อเทียบกับการผลิตของโลก

ยิ่งไปกว่านั้น เรายังควบคุมระดับการผลิตข้าวไม่ได้เพราะอิทธิพลลมฟ้าอากาศที่มีต่อการผลิตข้าวค่อนข้างสูง

มีหน้าซ้ำหากประเทศที่ผลิตข้าวเป็นจำนวนมาก

มายาคติ
ว่าด้วยการเกษตร
น.6...

มายาคติว่าด้วยการเกษตร และ ประเทศไทย

เช่น จีน (ซึ่งมีผลผลิตคิดเป็น 30% ของการผลิตโลก) หรืออินเดียเกิดน้ำท่าอุดมสมบูรณ์ผิดปกติ หรือเกิดข้าวยากหมากแพง จะมีผลต่อราคาข้าวในตลาดโลกอย่างยิ่ง

สรุปสั้นๆ ได้ว่า ประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีอาชญากรรมในคอคาดอกของข้าวได้หากจีนหรืออินเดียไม่ร่วมด้วย

กลับมาค้นหาความเป็นจริงก็คือ ภาคเกษตรของไทยได้เปลี่ยนไปแล้ว ชนบทไทยก็เปลี่ยนตามไปด้วย ภาคชนบทไม่ได้ผลิตสินค้าเกษตรเป็นหลักอีกต่อไปรายได้หลักในครัวเรือนก็ไม่ใช่อะไรได้เกษตร

ในอดีตเวลานี้หลายพื้นที่กลายเป็นภาคบริการที่รับเลี้ยงหลานให้ลูกที่ไปทำงานทำใน กทม. หรือจังหวัดอื่น หลายหมู่บ้านกลายเป็น Long-stay service ของชาวต่างชาติที่มาเกษียณ แต่ต่างจากนักท่องเที่ยวทั่วไปตรงที่มีภรรยาเป็นคนไทย

ความเข้าใจผิดเกี่ยวกับภาคเกษตรของไทย ทำให้เราเคยฝันหวานไปว่า เมื่อจีนเปิดประเทศแล้วเราก็จะสามารถขายสินค้าเกษตรให้จีนเป็นจำนวนมาก เพราะไทยเป็นประเทศอุดมสมบูรณ์ น่าจะได้ประโยชน์จากการขายอาหารให้จีน

แต่การณกลับกลายเป็นเราขายสินค้าเกษตรให้จีนได้ไม่กี่ตัว เช่น มันสำปะหลัง น้ำตาล ข้าวคุณภาพสูง แต่เรากลับขนซื้ออาหารจากจีนหลายอย่าง ตั้งแต่ขนมกรุบกรอบ ซ็อกโกแลต กระเทียม แอปเปิ้ล สาลี เห็ดหอม ผักดอง ลูกพลับแห้ง ฯลฯ

รวมทั้งผมเองอีกด้วย ถ้าความไม่แตกแยกก่อน เด็กไทยอาจตายเพราะเมลามีนในนมที่นำเข้ามาจากจีนก็ได้

การที่คนไทย เยาวชนไทย รวมทั้งนักการเมืองไทย มีความเข้าใจเกี่ยวกับโครงสร้างเกษตรและโครงสร้างประเทศไทยคลาดเคลื่อนไปจากความ เป็นจริงจะก่อให้เกิดความเสียหายอย่างไร

คำตอบก็คือ หากกลุ่มของนักการเมืองหรือผู้กำหนดนโยบายระดับสูงไม่เข้าใจโครงสร้างที่แท้จริง ก็ย่อมไม่สามารถดำเนินนโยบายสาธารณะที่เหมาะสม และถูกต้องได้ รวมถึงอาจเกิดการจลาจลระดับความสำคัญของปัญหาผิดไป

สำหรับคนไทยและเยาวชนทั่วไปไปความไม่เข้าใจภาพที่แท้จริงของประเทศทำให้ไม่สามารถวางแผนการศึกษา การค้า การลงทุนที่เหมาะสมได้ และไม่สามารถแข่งขันกับผู้ประกอบการชาติอื่นๆ ซึ่งศึกษาสภาพความความเป็นจริงของไทยอย่างเอาใจจริงเอาใจ

และครบถ้วนได้

ถ้าเป็นเช่นนั้นแล้วไทยยังเป็นครัวของโลกได้หรือไม่ คำตอบก็คือ ไทยก็ยังเป็นได้อยู่แต่เป็นครัวคนละอย่างกับจีน แม้แต่สหรัฐอเมริกาซึ่งภาคเกษตรมีขนาดเล็กกว่า 5% ของ GDP ก็ยังเป็นประเทศที่ส่งออกอาหารได้ เพราะแต่ละประเทศก็มีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบไม่เหมือนกัน ฝรั่งเศสถนัดไปทางไวน์ ไทยก็ถนัดไปทางอาหารสำเร็จรูป หรืออาหารที่นำเสนอในภัตตาคาร

มีผู้ให้ความเห็นว่า สิ่งที่คนไทยถนัดไม่ใช่การทำเกษตร แต่เป็นสิ่งที่ต้องการ "human touch" ซึ่งเครื่องจักรทดแทนไม่ได้ และไม่ใช้แรงงานฝีมือเท่านั้น แต่เป็นแรงงานจากใจ หรือแรง+ใจ ซึ่งเป็นแรงงานอันประณีต คนไทยจึงเก่งในการเพาะเลี้ยงกล้วยไม้ การแกะสลัก สปา บันด้วยเขียนลาย หรืองานที่ต้องมีจิตบริการ ฯลฯ

นอกจากความเชื่อที่ล้าสมัยว่าเรายังอยู่ในยุคเกษตร ก็ยังมีความเข้าใจผิดอีกหลายเรื่องตามมา เช่น เข้าใจว่าเกษตรกรเป็นคนจน ดังนั้นโครงการอะไรที่ทำให้เกษตรกรก็เป็นโครงการช่วยคนจน

โครงการรับจำนำข้าวเป็นโครงการเกษตรที่สำคัญ เพราะเราต้องช่วยคนจน เนื่องจากชาวนาเป็นคนจน

จริงอยู่คนที่ยากจนมักจะเป็นชาวนา แต่ไม่ใช่ชาวนาทุกคนเป็นคนจน และชาวนาที่ปลูกข้าวเหลืองพวยขายได้จำนวนมากไม่ใช่คนจนเสมอไป

การศึกษาของอาจารย์อัมมาร สยามวาลา และ ดร.สมชัย จิตสุชน นักวิจัยของสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย พบว่า หากแบ่งชาวนาเป็น 10 กลุ่มรายได้ กลุ่มที่จนที่สุด 4 กลุ่มแรกมีข้าวเหลืองกินรวมกันเพียง 26% ของข้าวเหลืองกินทั้งหมด

ในขณะที่กลุ่มชาวนารวย 4 กลุ่มแรกที่มีรายได้สูงสุด แม้กลุ่มนี้จะปลูกข้าวเหลืองกินเป็นสัดส่วนน้อยกว่า (เพราะส่วนหนึ่งไม่ได้ปลูกข้าวแต่ไปปลูกพืชที่ขายได้แพงกว่าข้าว) หรือไม่ได้ปลูกข้าวอย่างเดียว แต่ข้าวส่วนของกลุ่มนี้รวมกันมากกว่ากลุ่มชาวนาจนถึง 2 เท่า ทั้งนี้เป็นเพราะกลุ่มนี้อยู่ในพื้นที่ชลประทานที่ปลูกข้าวได้มากกว่าหนึ่งครั้ง และมีผลผลิตต่อไร่สูงกว่า

ดังนั้นเมื่อรัฐบาลมีนโยบายอะไรก็ตามที่จะขึ้นราคาข้าว ชาวนารวยก็จะได้ประโยชน์มากกว่า นี้ยังไม่นับถึงความเสียหายของโครงการรับจำนำข้าวที่มีข้าวลมนข้าวเสื่อมคุณภาพ ข้าวขายไม่ออก

ถึงเวลาหรือยังที่เราจะหันมาทำความเข้าใจเกี่ยวกับตัวเราเองให้ดีขึ้น และไม่จมอยู่ในแก๊งค์อื่นโรแมนติคว่าด้วยเรื่องชนบทไทย ซึ่งนับวันจะเปลี่ยนแปลงไปจากภาพในละครทีวีที่ล้วนนำเสนอภาพเกษตรที่เป็นภาพอดีต

แล้วเราถึงจะรู้ว่า เราควรจะปฏิรูปตัวเราเองจากอะไรให้เป็นอะไร